

Asia: VN/26194/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtion televisio- ja radorahastolain 3 § muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

RadioMedia kiittää liikenne- ja viestintäministeriötä mahdollisuudesta antaa kirjallinen lausunto ministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtion televisio- ja radorahastolain 3 § muuttamisesta ("luonnos").

Pääviestit

1. Luonnoksessa kuvattu Yleisradiolle tehtävien rahastosiirtojen indeksikorotusten jäädyttäminen kolmeksi vuodeksi on parlamentaarisen työryhmän laiha kompromissi. RadioMedia kuitenkin kannattaa luonnosta.
2. Yleisradion rahoitusta olennaisempaa on Yleisradion tehtävän tarkempi määrittely ja sen valvonnan saattaminen yhtiöstä riippumattomaksi.
3. Perustuslaki tai medianvapaussäädös eivät pakota lihottamaan Yleisradiota. Ne eivät myöskään estä Yleisradion tehtävän laajuuden nykyistä kriittisempää tarkastelua.

Tarkemmat perustelut

1. Indeksikorotusten jäädyttäminen kolmeksi vuodeksi on laiha kompromissi

Luonnos sisältää valtion televisio- ja radorahastolain 3 §:n muuttamisen siten, että pykälä vastaisi parlamentaarisen työryhmän mietinnössään esittämää linjausta kohdistaa yleisen taloustilanteen vuoksi säästötoimenpiteitä Ylen rahoitukseen. Mietinnön mukaan indeksitarkistusta ei sovellettaisi Yleisradiolle tehtäviin rahastosiirtoihin vuosina 2025–2027.

Indeksikorotusten jäädyttäminen kolmeksi vuodeksi tarkoittaa, että Yleisradiolle valtion budjetissa osoitettava määräraha pysyy ennallaan vuoteen 2027 saakka. Lisäksi Yleisradion määrärahasta perittävää arvonlisäveroa korotetaan jo hallitusohjelmassa sovitusti 10 prosentista 14 prosenttiin. Se tapahtuu kuitenkin vasta vuonna 2026.

Yleisradion toiminnan rahoitus on sidoksissa kansalaisten maksukykyyn. Yleisradioyhtiön kulut tai investointitoiveet eivät linjaa rahoitusta. RadioMedian näkemyksen mukaan on kohtuullista, että myös valtion omistama yleisradioyhtiö osallistuu edes pieneltä osin julkisen talouden säästötalkoisiin.

2. Yleisradion rahoitusta olennaisempaa on Yleisradion tehtävän tarkempi määrittely ja sen valvonnan saattaminen yhtiöstä riippumattomaksi

Yleisradioyhtiön tulee keskittyä julkisen palvelun ydintehtävään. Verorahoitus on ohjattava yhteiskunnallisesti merkitykselliseen yleisradiotoimintaan. Yleisradion tulisi hoitaa erityisesti sellaisia yhteiskunnan erilaisia sisältötarpeita, joita ei maamme mediamarkkinalla täytetä ilman julkista tukea.

Yleisradion valvonnasta vastaa tällä hetkellä Yleisradion hallintoneuvosto. EU-sääntely edellyttää, että yleisradioyhtiön valvoja on yhtiöstä riippumaton. Yleensä se on riippumaton valtion viranomainen, mutta Suomessa valvontatehtävää hoitaa Yleisradion oma elin, hallintoneuvosto. Sen pitäisi samanaikaisesti katsoa Yleisradion etua, määritellä yhtiön strategia ja valvoa, että Yleisradio pysyy tehtävässään – lakia ja EU-sääntelyä noudattaen. Tehtävä tulisi siirtää yhtiöstä riippumattomalle taholle, esimerkiksi Traficomille tai Kilpailu- ja kuluttajavirastolle. Riippumattomalla valvonnalla voitaisiin paremmin turvata suomalaisen moniarvoisen ja monipuolisen mediakentän tulevaisuus.

3. Perustuslaki tai medianvapaussäädös eivät pakota lihottamaan Yleisradiota

RadioMedia kannattaa luonnoksen arviota lakimuutoksen suhteesta perustuslakiin ja sääntämisyjärjestykseen. Lakimuutoksesta seuraavat leikkaukset Yleisradion rahoitukseen eivät merkittävästi vaikuta perustuslain sananvapaussäännöksellä turvattuun jokaisen oikeuteen

vastaanottaa viestejä, tietoja ja mielipiteitä sekä muita viestejä. Lakimuutos ei ole ongelmallinen perustuslaissa turvatun sananvapauden kannalta.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Julkisen vallalle tulee perustuslaista velvoite luoda sellainen toimintaympäristö, joka tukee yksilön mahdollisuuksia ilmaista ja vastaanottaa erilaisia viestejä. Tämä perustuslain velvoite kattaa niin yksityisesti omistetun median toimintaedellytykset kuin julkisesti omistetun yleisradioyhtiön rahoituksen.

EU:n uusi medianvapaussäädös pyrkii turvaamaan tiedotusvälineiden vapauden, moniarvoisuuden ja toimituksellisen riippumattomuuden EU:ssa. Kaikkia jäsenvaltiota suoraan velvoittavalla säädöksellä taataan EU-kansalaisten oikeus saada vapaata ja moniarvoista tietoa. Medianvapaussäädös velvoittaa jäsenvaltioita kunnioittamaan kansalaistensa oikeutta vastaanottaa moniarvoista toimituksellisesti riippumatonta mediasisältöä. Lisäksi jäsenvaltioiden tulee varmistaa, että säädöksen mukaiset edellytykset ovat olemassa tämän kansalaisten oikeuden turvaamiseksi.

Medianvapaussäädös koskettaa tiedotusvälineiden toimintaa laajasti, eikä medianvapaussäädöksessä ei määritellä kansalaisten informointia vain valtio-omisteisten yleisradioyhtiöiden tehtäväksi. Suomessa ja muissa avoimissa länsimaisissa demokratioissa riippumattoman journalismin tuottaminen ei voikaan olla ensisijaisesti valtion vastuulla, vaan oikeusvaltioiden työnjaossa tämä rooli kuuluu ennen kaikkea vapaille, yksityisesti omistetuille medioille.

Medianvapaussäädös edellyttää, että yleisradioyhtiön rahoitus järjestetään riittävästi, kestävästi ja ennakoitavasti. Säädöksen mukaan taloudellisten resurssien on turvattava julkisen palvelun yleisradioyhtiöiden toimituksellinen riippumattomuus. Medianvapaussäädös ei kuitenkaan ota kantaa julkisen palvelun tehtävän laajuuteen tai Yleisradiolle riittävään budjettiin. Ottaen huomioon sen, että Yleisradion rahoitus on kansantuotteeseen eli maksukykyyn suhteutettuna ylivoimaisesti Pohjoismaiden korkein, niin rahoituksen riittävydessä ei ole ollut ongelmaa, vaan Yleisradion tehtävän laajuutta voitaisiin tarkastella nykyistä kriittisemmin ilman, että tehtävän kaventamisella olisi vaikutusta perustuslaissa turvattuun kansalaisten sananvapauteen.

Ylen toimintaa tulee tarkastella jatkuvasti osana muuttuvaa mediakenttää. Ylen yhteiskunnalliseen vastuuseen tulisi muun ohella kuulua vastuu olla aiheuttamatta kohtuutonta haittaa mediamarkkinoiden toimivuudelle sekä osallistua edes pieneltä osin julkisen talouden säästötalkoisiin.

RadioMedia ry

Stefan Möller
toimitusjohtaja

Anna Paimela
johtava asiantuntija

Paimela Anna
RadioMedia ry